

## **Emmaste Põhikooli ajaloo ainekava II kooliastmes (5.-6. klass)**

### **Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud:**

1. Teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
2. Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
3. Kasutab ajaloomõisteid kontekstis.
4. Teab näiteid kodukoha minevikust.
5. Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
6. Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
7. Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
8. Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
9. Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.
10. Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
11. Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata.
12. Teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
13. Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
14. Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud.
15. Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

**II kooliastmes alustatakse ajalooõpinguid algõpetusest, mille raames õpitakse tundma ajaarvamist ja allikaid, tehakse tutvust ajaloosündmuste, isikute ja eluoluga minevikus. Käsitletakse valitud näiteid muinas- ja vanaajast, vanadest idamaadest, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajaloost.**

Õpilane:

- 1) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt; 5., 6. klass
- 2) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid; 5., 6. klass
- 3) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust; 5., 6. klass
- 4) kasutab perekonnaloos uurimisel eritüübilisi allikaid; 5., 6. klass
- 5) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut; 5., 6. klass
- 6) paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid; 5., 6. klass
- 7) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; 5., 6. klass
- 8) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost; 5., 6. klass
- 9) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis; 5., 6. klass
- 10) teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust; 5., 6. klass

- 11) nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid; 5. klass
- 12) teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi; 5., 6. klass
- 13) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat; 5., 6. klass
- 14) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu; 6. klass
- 15) nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust; 6. klass
- 16) teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi; 6. klass
- 17) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas; 6. klass
- 18) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos; 5., 6. klass
- 19) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised; 5., 6. klass
- 20) toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel; 6. klass
- 21) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus. 6. klass

### Õppesisu jaotus klassiti ja tundide arv

| Õppesisu                                                                 | 5. klass  | 6. klass  |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|
| <b>1. Ajaarvamine ja ajalooallikad</b>                                   | 12        | -         |
| <b>2. Eesti ajaloo olulised sündmused, ajaloolised isikud ja eluolu.</b> | 58        | -         |
| <b>3. Muinasaeg</b>                                                      | -         | 10        |
| <b>4. Vanad Idamaad</b>                                                  | -         | 20        |
| <b>5. Vana-Kreeka</b>                                                    | -         | 20        |
| <b>6. Vana-Rooma</b>                                                     | -         | 20        |
| <b>KOKKU</b>                                                             | <b>70</b> | <b>70</b> |

### Kasutatav õppekirjandus:

*Eesti inimesed ajas. Ajalooõpik 5. klassile. Milvi Martina Piir. Avita 2020*  
*Eesti inimesed ajas. Ajaloo töövihik 5. klassile. Milvi Martina Piir. Avita*  
*Ajaloo atlas põhikoolile. Regio 2000*

*Vanaaeg. Ajalooõpik 6. klassile. I ja II osa. Mait Kõiv, Milvi Martina Piir. Avita 2010*  
*Vanaaeg. Ajaloo töövihik 6. klassile. I ja II osa. Milvi Martina Piir, Mait Kõiv. Avita*  
*Ajaloo atlas põhikoolile. Regio 2000*

## 5. KLASS

### Ajaloo algõpetus

#### Ajaarvamine ja ajalooallikad

##### Teema olulisus

Maailmas on erinevaid ajaarvamise alguspunkte. Ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline ning ajaloolased teevad seda selleks, et lihtsustada mineviku uurimist. Erinevad rahvad loevad ajaarvamise alguseks neile tähtsaid sündmusi. Minevikust rääkimisel tuginevad aastarvudele, mis aitavad õppida tajuma aja kulgu, et saada paremini aru minevikus aset leidnud sündmustest ja protsessidest, muutustest ja järjepidevusest nii maailma kui ka Eesti ajaloos ning isiklikus elus. Õppides kasutama aja mõistetega seonduvaid sõnu, fraase ja kronoloogiat kujuneb õpilasel oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid, mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist.

Ajaloolane taastab minevikku ajalooallikate abil ning seletab kõike tagantjärele, lähtudes sellest, kuidas me praegu varem toimunud aru saame. Kõik, mis meid ümbritseb, võib olla ajalooteadmiste allikas. Kõigile oma vanemaid või uurides vanu dokumente võib õpilane ise luua uut ajalooteadmist. Üht sündmust võib kirja panna erinevalt, autoril on oma hoiakud ja seisukohad, ajalooallikaid uurides ja kõrvutades teeb ta järeldusi. Töö ajalooallikatega on üheks ajalooteaduse uurimismeetodiks. Nende abil saame mõõta meie teadmiste õigsust minevikust.

Töö allikatega arendab õpilasel oskust kriitiliselt mõelda, teha järeldusi, luua seoseid, kujundada oma seisukoht ning seda põhjendada. Oskus kriitiliselt mõelda ning allikaid analüüsida võimaldab õpilasel hinnata nende usaldusväärsust, kasutada teabeallikaid eesmärgipäraselt, orienteeruda meediaväljas, tunda ära propagandat ja manipuleerimist ning kujundab õpilase suutlikkust olla infoväljas iseseisev otsustaja.

| Õpitulemused                                                                                                                                                                                                 | Mõisted, märksõnad                                                                      | Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Kontroll ja hindamine                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ÕPILANE:<br><b>Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number</b><br><br><b>Paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi,</b> | eKr, pKr<br>sajand,<br>aastatuhat,<br>ajatelg,<br>Rooma<br>number,<br>araabia<br>number | ÜLDPÄDEVUSED:<br><b>matemaatikapädevus</b> - kasutab matemaatikale omaseid sümboleid ning meetodeid.<br>1) õpetajal on valitud daatumeid ajaloo erinevatest perioodidest - sajandite määramine ja ajajoonele kandmine;<br>2) arvutatakse, kui palju on teatud sündmusest möödunud. Kuidas tuleb arvutada siis, kui sündmus toimus eKr ja kuidas siis, kui sündmus toimus pKr.<br><b>Õpipädevus</b> - ajajoon kui oluline ajaloolane mõiste, selle kasutamine. | Joonistab ajajoone, kannab sellele aastarvud.<br>Järjestab ajalooperioode; paigutab sündmused õigesse ajalooperioodi.<br>Arvutab, palju aega on mingist sündmusest möödunud.<br>Joonistab oma elu ajatelje ning kirjutab iga eluaasta kõrvale need sündmused, mida peab oma elus tähtsaks. Leiab kõrvale sündmusi Eesti või maailma ajaloost. |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid.</b></p> <p>Mõistab, et ajaloo jagamine on tinglik ning ajaloolased teevad seda selleks, et lihtsustada ajaloo uurimist. Jagab ajalugu perioodideks (kujuneb arusaam ajaloolise keskkonna kujunemisest) esi- ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu</p>                        |                                                                                                                             | <p>Tahvilil ajajoon, interneti abil võib tutvustada, kuidas ajajoont erineval viisil kujutada saab;</p> <p>õpilane joonistab ise ajajoone, märgib selle peale Kristuse sünni, vanade kreeklaste ja roomlaste, islamiusuliste ajaarvamise sündmused ja daatumid.</p> <p><b>Digipädevus</b> - koostab digivahendite abil ajajoone: <a href="https://www.timetoast.com/timelines/dipity-online-timeline">https://www.timetoast.com/timelines/dipity-online-timeline</a>;</p> <p>digikeskkondades oma teadmiste-oskuste kinnitamine-kontrollimine. NT teha ajajoon, kus on olemas järgmised sündmused: õpilase sünniaasta, Eesti iseseisvumine, kodulinna rajamine vms.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - Kristuse sünd kui ajaarvamise alus, erinevad sündmused eri rahvastel ajaarvamise alusena.</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b></p> <p><b>matemaatika</b> - aja mõõtmine: arvtelje koostamine, sajandite määramine, arvutamine - kui palju aega on ühest sündmusest möödunud?</p> | <p>Määrab sajandi ja aastatuhande Rooma ja araabia numbreid kasutades.</p> <p>Kui tundub, et õpilased oskavad sajandeid määrata võib teha tunnikontrolli, saab välja selekteerida, kellega on individuaalselt vaja tegeleda.</p> <p>Kaasõpilase tööd võib parandada ka teine õpilane. Õpetaja toetab ja abistab, kus vaja.</p> <p><b>EIS:</b></p> <p>1) Ajalooperioodid Ajateljele <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/2995">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/2995</a></p> <p>2) Ajaperioodid. Ajaarvamine <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3390">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3390</a></p> <p>3) Ajaloosündmuste dateerimine, testi ID 4621: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/4621">https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/4621</a> (nõuab sisselogimist).</p>                                                                                                                                    |
| <p><b>Teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid</b></p> <p>Nimetab ja liigitab ajalooallikaid</p> <p>Kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik, suuline, esemeline ja audiovisuaalne allikas, muuseum, arhiiv</p> <p><b>Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates</b></p> | <p>Suulised, esemelised, kirjalikud ja audiovisuaalsed allikad; muuseum, arhiiv, kroonika, legend, arheoloogia, muistis</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED</b></p> <p><b>Õpipädevus</b> – õpilane oskab õpitut süstematiseerida ja kasutada ajalooallikate liigitamise näitel.</p> <p><b>digipädevus</b> – õpilane mõistab, et digivahenditega saab leida ja säilitada infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> – õpilane väärtustab oma kultuuri erinevate ajalooallikatega töötamisel.</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b></p> <p><b>muusikaõpetus</b> – regivärsiline rahvalaul.</p> <p><b>kunst</b> – ehituskunst, maalid ajalooallikana; fotod.</p> <p><b>eesti keel</b> – muistendid, vanasõnad, legendid, müüdid.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Ajalooallikate liigitamine erineval viisil, nt</p> <p>a) tabelisse sedelite asetamine, interaktiivsed võimalused, nt <a href="https://learningapps.org/display?v=pch90cxjj19">https://learningapps.org/display?v=pch90cxjj19</a></p> <p>b) suuline tagasiside</p> <p><b>mänguna:</b> ütlen ajalooallika, sina pead ütlema, mis liiki see on (pall, hernekotike).</p> <p>Suuline arutelu ajalooallikate tähtsusest; ajalooallikate usaldusväärsus.</p> <p><b>Töö erinevate ajalooallikatega</b> fotod, rahvalaulud jne.</p> <p>Testide andmekogust (EIS: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis">https://eis.ekk.edu.ee/eis</a>), ülesanne <i>Suulised, kirjalikud ja esemelised ajalooallikad</i> (ID 19513 - nõuab EIS-i sisselogimist).</p> <p>Arhiivikool - Mida hoitakse muuseumis ja mida arhiivis? <a href="https://www.ra.ee/oppe/materjal/muuseum-ja-arhiiv/?filters=">https://www.ra.ee/oppe/materjal/muuseum-ja-arhiiv/?filters=</a></p> |

|                        |  |  |                                                                                                                                                    |
|------------------------|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| nende<br>usaldusväärst |  |  | Õpilane koostab enda elu kohta ajajoone, kannab ühele oma elus tähenduslikud sündmused ja teisele poole Eesti või maailma elus olulised sündmused. |
|------------------------|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu

### Teema olulisus

Mineviku tundmine on alus tänapäeva mõistmiseks, olemasoleva **väärtustamiseks** ja tulevikusuundumuste prognoosimiseks. **Kodukoha ajalooga** tutvumine aitab õpilasel luua käsitletava teema ja paikadega **isikliku seose** ning väärtustada kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit. Mineviku vastu **huvi äratamise** ning ajaloosündmuste, ajalooliste isikute ja eluoluga tutvuse tegemine arendab õpilase **mina- ja maailmapilti** ning aitab mõista ühiskonnas toimunud muutusi erinevatel ajaperioodidel ja nende mõju tänapäeval ja näha kõiges selles erinevaid **põhjuse-tagajärje seoseid**.

| Õpitulemused                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Mõisted, märksõnad                                                                                         | Lõimingu võimalused:<br>üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Kontroll ja hindamine                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>ELU MUINASAJAL</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p><b>ÕPILANE:</b></p> <p><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus</b></p> <p>teab kodukohaga ja Eestiga seotud muinasaja asulaid ning kirjeldab selle/nende tekkimise ja kujunemise põhjuseid</p> <p>kirjeldab muinasaja inimese eluolu ja selgitab inimese sotsiaalse rolli kujunemist ühi skonnas</p> <p>nimetab mõnda avastust /leiutist ja selgitab</p> | <p>Kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, korilus, küttimine, kodukohaga seotud muinasaja asustus, muinaslinnus</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>Õpipädevus</b> – õpilane kasutab õpitut tekstiloomes, hangib infot audiovisuaalsest materjalist.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> – õpilane teab, et eestlaste käitumislaid on ajaloos muutunud.</p> <p><b>teabekeskond ja meediakasutus</b> - filmi ja õppevideote vaatamine ning nende võrdlemine; õppekäik teemaga seotud kohta kui füüsiline teabekeskond.</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b></p> <p><b>kunstiõpetus</b> - õpilane illustreerib oma teadmiste põhjal eestlaste eluolu muinasajal; kunstniku pildi analüüs.</p> <p><b>loodusõpetus</b> - kontuurkaardi täitmine, kaardile legendi koostamine. Ajalooatlase kasutamine.</p> | <p><b>Töö kaardiga:</b><br/>kontuurkaardi täitmine</p> <p><b>Teemantluuletus „Muinasaeg“</b><br/>(õpilane kasutab ajaloo mõisteid loovülesande lahendamisel)</p> <p><b>Pildianalüüs:</b> leiab pildilt üles esemed, mis ei sobi muinasaega.</p> <p><b>Võrdlemine (Venni diagramm):</b><br/>võrrelda elu muinasajal ja tänapäeval.</p> <p><b>Empaatiaväljend:</b> kirjutab lühikese jutu „Kui ma oleksin elanud muinasajal“ ning illustreerib selle. Ülesande saab lahendada ka näiteks mõnes digikeskkonnas (Google Drive vms)</p> <p><b>Grupitöö:</b> õppekäik kodukohaga seotud muinasaja asupaika: teha gruppides seinaleht: nt teha ise pildid, ise kirjeldada ka tänapäevast olukorda asukohas (aluseks võtta “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: <a href="https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b">https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</a> - valida</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| selle/nende tähtsust                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <p>vastavalt oma kodu maakonnale muinasaja osa.</p> <p><b>Seoste loomine:</b> käsitletud teemade raames ette anda märksõnad, mille õpilane peab lahti seletama (miks oli oluline, mis muutus jne).</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p><b>ÕPILANE:</b></p> <p><b>kirjeldab ajalooüldmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust</b></p> <p>teab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärge</p> <p>teab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloo olulised</p> <p>selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas</p> | <p>muistne vabadusvõitlus, Läti Henrik, Liivimaa kroonika, maakond, ristiusk, Lembitu</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>digipädevus</b> – õpilane mõistab, et digivahenditega saab leida ja säilitada infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.</p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - raamatukogude roll kirjanduse talletajana ning jagajana, ajaloolane kirjandus on osa kultuurist oma maa kultuuri ja ajaloo tundma õppimisel.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - rahvuslik enesemääratlus pöördelise ajalooüldmuse kaudu.</p> <p><b>AINELANE LÕIMING:</b></p> <p><b>loodusõpetus</b> - Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul.</p> <p><b>eesti keel ja kirjandus</b> - katkendi lugemine Läti Henriku "Liivimaa kroonikast".</p> | <p><b>Kolmeastmeline intervjuu:</b> küsimuste moodustamine (küsimuste algused ette anda), vastuste andmine ja kolmandale isikule info edastamine. Intervjuu osa (üks küsib, teine vastab) võib teha digitaalselt: veebipõhine helisalvestus: <a href="https://vocaroo.com/">https://vocaroo.com/</a></p> <p><b>Mõtteskeem:</b> anda ette osaliselt täidetud skeem, ülejäänud märksõnad tuleb paigutada õigesse kohta (puuduolevad märksõnad on skeemi all segipaisatuna). Täidetud skeemi põhjal lühijutu koostamine.</p> <p><b>Teemantluuletus</b> "muistne vabadusvõitlus".</p> <p><b>Õiged paarid:</b> nimede ja mõistete kokkusobitamine selgitustega.</p> <p><b>Ideekaardi</b> koostamine ja selle põhjal lühikese kokkuvõtte koostamine.</p> |
| <b>ELUOLU KESKAJAL</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <p><b>ÕPILANE:</b></p> <p><b>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas</b></p> <p>teab ja selgitab, mis roll oli kirikul keskaja ühiskonnas ja kultuuriloos</p>                                                                                                                                                 | <p>Ristiusk, kirik, (katoliku kirik, paavst), klooster</p>                                | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>digipädevus</b> - internetist vajaliku info otsimine.</p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - religioon kui osa ümbritsevast keskkonnast, selle olemasolu märkamine, olla tolerantne.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - inimene kui kultuuriruumi osa ja tekitaja.</p> <p><b>teabekeskond ja meediakasutus</b> - uudismaterjali leidmine internetist; õppekäik keskajaga seotud paika kui füüsiline teabekeskond.</p> <p><b>AINELANE LÕIMING:</b></p>                                                                                                                                                                             | <p><b>Ettekanne:</b> individuaalselt või gruppis teha lühiettekanne ühest keskaja kirikust (pildid, tähtsus, eripärad jne).</p> <p><b>Ristsõna</b> koostamine ja lahendamine.</p> <p><b>Teadmiste kontroll:</b> õpitud teemade ja olemasoleva läbi lahendatud materjali põhjal küsimustele vastamine.</p> <p><b>Vaatluse või lühiuurimuse</b> lahendamine ja selle esitlemine õpilast</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| toob näiteid oma kodukoha ja/või Eesti ajaloomälestistest ja selgitab nende olulisust                                                                                                                                                                            |                                                                                            | <b>eesti keel ja kirjandus</b> - katkendite lugemine raamatust, digitaalsetest allikatest.<br><b>loodusõpetus</b> - ilmakaarte määramine kiriku asendi järgi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | ümbritsevast keskkonnast, kus on märke religiooni avaldumisest.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>ÕPILANE:</b><br><br><b>kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</b><br><br>kirjeldab keskaja inimese eluolu ja tegevusalasid<br>kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat | elu keskajal linnas ja maal, raad, tsunft, raekoda, Hansa Liit, gild, linnaõigus, linnused | <b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br><b>digipädevus</b> - internetist vajaliku info otsimine.<br><b>sotsiaalne ja kodanikupädevus</b> - grupis töötamine.<br><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b><br><b>elukestev õpe ja karjääri kujundamine</b> - keskaegsed ametid.<br><b>AINEALANE LÕIMING:</b><br><b>loodusõpetus</b> - Eesti keskaegsete linnade ja hansalinnade märkimine kaardile.<br><b>eesti keel ja kirjandus</b> - lühijutu koostamine.<br><b>käsitöö ja kodundus</b> - keskajale omase toidu valmistamine.<br><b>muusika</b> - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga. | <b>Kujutlusülesanne:</b><br>koostab jutukese etteantud märksõnade abil. Pealkirjastab oma jutukese.<br><br><b>Koostab ristsõna</b> keskaja linnaga ja maaga seotud mõistete/teemade kohta.<br><br><b>Töö kaardiga:</b> kaardiülesanded, kus on etteantud küsimused.<br><br><b>Loovülesanne paaris:</b> õpilased valivad paaris ühe keskaja linna või maaga seotud teema (ameti, linnakodanikuks või talupojaks olemise) ning teevad ajastule omase taskuhääliku. Veebipõhine helisalvestus: <a href="https://vocaroo.com/">https://vocaroo.com/</a><br><br>Kujutlevad ennast keskajal elanud isiku rolli. Võivad lahata nt mõnda keskajal olnud probleemi linnas või maal.<br><br><b>Projektiülesanne:</b> koostatakse keskaegne ajaleht näiteks digitaalsel kujul: paaris- või gruppides erinevate teemade kajastamine ja kokku pannakse ajaleht/seinaleht/plakat: <a href="https://www.canva.com/en_gb/">https://www.canva.com/en_gb/</a> ; <a href="https://en.linoit.com">https://en.linoit.com</a> |

## Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil

### Teema olulisus

Suurema osa ajaloost on peetud sõjalist jõudu ainsaks riikidevaheliste tülide lahendamise vahendiks. Inimkonna tuhandetesse aastatesse ulatuvas ajaloos on inimesed sõdinud tunduvalt rohkem, kui elanud üksmeeles. Ajaloos on nii lühiajalisi sõjalisi kokkupõrkeid, mis on kestnud mõned päevad ja nädalad, kuid ka kümneid aastaid väldanud sõdu. Sõjad on hävitanud suuri riike ja sünnitanud uusi suurvõime. 16.-18. sajandil toimunud sõjad muutsid oluliselt Eesti poliitilist olukorda. Kõige paremini kajastavad neid

muutusi ajalookaardid. Kujundatakse oskust orienteeruda ajas ja töötada allikate ja kaardiga, õpitakse tundma isikuid, kelle otsustel oli mõju Euroopa ja Eesti ajaloole, sh kodukandile.

| Õpitulemused                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Mõisted, märksõnad                                                                           | Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Kontroll ja hindamine                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</b></p> <p>mõistab ajaloosündmuste ajalist järgnevust</p> <p>kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost</p> <p>nimetab ajalooliseid isikuid ja miks nad on ajaloos olulised</p> | <p>Liivi sõda, Ivan IV Balthasar Russow, Liivimaa kroonika Põhjasõda, Karl XII, Peeter I</p> | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>õpipädevus</b> - leiab ja sõnastab infot erinevate allikate, ajaloolise kaardi, graafikute abil. Nt graafikute põhjal Eesti rahvaarvu languse ja tõusu põhjuste ja tagajärgede sõnastamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - Rootsi kuninga Karl XII ja Vene keiser Peeter I seos Eestiga.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>kirjandus</b> - legendid ja lood Karl XII-st ja Peeter I-st.</p> <p><b>kunstiõpetus</b> - analüüsitakse pilte valitsejatest Ivan IV Karl XII, Peeter I. Kadrioru loss.</p> <p><b>geograafia</b> - kontuurkaardi täitmine, sõjakäigu kohta lausete sõnastamine kaardi põhjal.</p> <p><b>matemaatika</b> - statistiliste andmete analüüs Eesti rahvaarvu muutuste kohta</p> | <p>Sündmuste järjestamine ja ajajoonel kandmine.</p> <p>Viib kokku sõja põhjused ja tagajärjed, valitsejad.</p> <p><b>Töö kaardiga:</b></p> <p>võrdleb Liivi sõja järgset ja Põhjasõja järgset kaarti ning sõnastab järeldusi.</p> <p>Eesti ala pärast Vene-Liivi sõda <a href="https://learningapps.org/4166008">https://learningapps.org/4166008</a></p> <p><b>Magnetkaardid</b> Liivi sõja ja Põhjasõja kohta (sõdivad pooled, sõja põhjus), näiteid sündmustest, tagajärjed ja sõja mõju).</p> <p>Vene-Liivi ja Põhjasõda <a href="https://learningapps.org/9078445">https://learningapps.org/9078445</a></p> |
| <b>ELUOLU UUSAJAL</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</b></p> <p>kirjeldab inimeste eluolu minevikus</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Rehielamu ja mõis, toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid, pärisorjus</p>                | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>õpipädevus</b> - võrdlevate ülesannete kaudu analüüsioskuse arendamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - omakultuuri väärtustamine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel</b> - kirjaliku ja suulise eneseväljendus- oskuse arendamine.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p><b>Suuline arutelu ja märksõnade abil lühijutu kirjutamine.</b> Loovkirjutust hinnates lähtutakse konteksti asjakohasest kirjeldusest.</p> <p><b>Paaristöö.</b> Õpilased jutustavad teineteisele, mida nad vana aja elamute ja toidu kohta teada said. Ühiselt panevad nad kirja viis märksõna, mida esitlevad kaasõpilastele.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust</p> <p>leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid</p>                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                       | <p><b>kunstiõpetus</b> - rehielamu ja/või mõisakompleksi joonistamine.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p>Õpilased joonistavad plakati, millel kujutavad tänapäeva inimest ja vana aja inimest. Nad selgitavad, mis riideid inimesed kannavad, mis tähtpäeval neid riideid kanda võiks/võis.</p>                                                                                                                                      |
| <b>KOOL VANAL AJAL</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</b></p> <p>kirjeldab hariduse andmist minevikus;</p> <p>leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid</p>                                                                                                                                          | <p>Tartu Ülikool, talurahvaharidus ja Bengt Gottfried Forselius</p>                                   | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>suhtluspädevus</b> - selge ja asjakohane eneseväljendus.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>elukestev õpe ja karjääri planeerimine</b> - hariduse olulisus vanasti ja tänapäeval.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel</b> - suulise eneseväljendus- oskuse arendamine.</p>                                                           | <p><b>Suuline arutelu.</b> Vana aja ning tänapäeva kooli võrdlus: mis on sarnast ja mis on erinevat. Õpilased jutustavad, mida uut teada said, mis tundus huvitav ja mis üllatas ning miks on haridus tähtis tänapäeval.</p> <p>Õpilased jutustavad ja/või kirjutavad sellest, mida vanemad neile oma kooliajast rääkisid.</p> |
| <b>RAHVUSLIK ÄRKAMISAEG</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</b></p> <p>teab, kes olid Johann Voldemar Jannsen, Lydia Koidula, Carl Robert Jakobson, Jakob Hurt ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>kirjeldab tähtsamaid ärkamisaja sündmusi</p> <p>nimetab mõnda kodukohaga seotud</p> | <p>Rahvuslik ärkamisaeg, Jannsen, Koidula, Jakobson, Hurt, laulu- ja mänguseltsid, I üldlaulupidu</p> | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - kultuuripärandi väärtustamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>teabekeskond ja meediakasutus</b> - info kogumine internetist, näituselt vmt.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>kunstiõpetus</b> - kunst rahatähtedel.</p> <p><b>muusika</b> - "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" kuulamine, kaasa laulmine.</p> | <p><b>Töö piltidega.</b> Hinnatakse õpilase oskust nimetada ärkamisaja tegelasi ja põhjendada nende olulisust kultuuriloos.</p> <p><b>Magnetkaardid.</b> Õpetaja annab ette märksõnad, millest tuleb kokku panna loogiline ja sidus kokkuvõttev lause/laused.</p> <p>Arutelu: "Mida tähendab minu jaoks olla eestlane?"</p>    |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| isikut ja/või sündmust ja/või ajaloomälestist                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>EESTI ISESEISVUMINE</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p><b>ÕPILANE:</b></p> <p><b>nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid:</b></p> <p>kirjeldab Eesti iseseisvumise näitel põhjuse ja tagajärje seost</p> <p>teab, kes olid Konstantin Päts, Konstantin Konik ja Jüri Vilms ja põhjendab nende olulisust</p> <p>teab, millal ja kus kuulutati välja Eesti Vabariik</p> | <p>Päästekomitee: Päts, Konik, Vilms, iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine</p>  | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - Eesti iseseisvus ja olulisus eestlastele; ajaloolised isikud, esimene Eesti president.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>teabekeskond ja meediakasutus</b> - töö infoallikatega.</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b></p> <p><b>eeesti keel</b> - kirjaliku eneseväljendus- oskuse arendamine, jutu koostamine.</p> <p><b>muusika</b> - Eesti Vabariigi riigihümn, kuulamine ja kaasa laulmine.</p>                                                                                                                                       | <p>Õpilane kirjutab lühikese jutu, mida tähendab tema jaoks Eesti riik ja et Eesti on iseseisev riik (õpetaja annab jutukese kirjutamiseks ette märksõnad või suunavad küsimused). Jutu pealkirjastab õpilane ise</p> <p><b>Töö pildiga:</b> tunneb pildilt ära Päästekomitee liikmed ja põhjendab pildil oleva isiku olulisust.</p> <p>Valikvastustega test.</p> <p><b>Ristsõna</b> koostamine Eesti iseseisvumise ja sellega seotud inimeste kohta.</p> |
| <b>ESIMENE EESTI VABARIIK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p><b>ÕPILANE:</b></p> <p><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost</b></p> <p>teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärge</p> <p>teab ja oskab selgitada võidupüha tähtsust Eesti kultuuriloos</p>                                            | <p>Vabadussõda (1918-1920), Johan Laidoner, Võnnu lahing - võidupüha, Poska, Tartu rahu</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>õpipädevus</b> - leiab ja sõnastab infot ajaloolise kaardi abil</p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - väärtustab vabadussõjas kättevõidetud vabadust; mõistab, et sellel oli oma hind ning seda tuleb hoida.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus</b> - vabatahtlikud vabadussõjas (nt koolipoisid, Soome vabatahtlikud).</p> <p><b>tehnoloogia ja innovatsioon</b> - mõistab tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid (sõjatehnika areng, soomusrongid, kuulipildujad jne).</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b></p> | <p><b>Faktipüramiid</b> vabadussõja kohta.</p> <p><b>Ristsõna</b> - õpilased koostavad ise ristsõna vabadussõja kohta.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>teab, kes oli Jaan Poska ja põhjendab tema olulisust</p> <p>selgitab Tartu rahu tähtsust</p>                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                               | <p><b>loodusõpetus</b> - leiab ajalookaardilt infot.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p><b>ÕPILANE:</b><br/><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos</b></p> <p>kirjeldab üldist eluolu ja kultuuri, toob näiteid</p>                                                                                                                                                                                     | <p>Eesti aeg kahe maailmasõja vahel:<br/>Maaseadus, Eesti kroon, üldine eluolu ja kultuur</p>                 | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br/><b>väärtuspädevus:</b><br/>õpilane väärtustab ja tajub seost oma rahva kultuuripärandiga, väärtustab loomingut ja kujundab ilumeelt.<br/><b>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet</b> - Eesti kultuur ja kultuuritegelased kahe maailmasõja vahel.<br/><b>AINEALANE LÕIMING:</b><br/><b>eesti keel</b> - kirjaliku ja suulise eneseväljendus-<br/>oskuse arendamine.<br/><b>ühiskonnaõpetus:</b> inimene kui ühiskonna liige ning osaleja ühiskonnaelus.</p> | <p><b>Valikvastustega test</b>, nt <a href="https://learningapps.org/3083375">https://learningapps.org/3083375</a></p> <p><b>Mõttekaart</b> Eesti kohta 1920-1939 (kultuur, majandus, haridus, igapäeva eluolu vms).</p> <p>Õpilased koostavad <b>illustreeritud seinalehe</b> oluliste arengute kohta erinevates valdkondades.</p> <p><b>Teemantluuletus.</b> Võib ette anda nimesid, kelle kohta tuleb kokkuvõttev luuletus koostada.</p> |
| <b>EESTI JA TEINE MAAILMASÕDA</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p><b>ÕPILANE:</b><br/><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost</b></p> <p>toob näiteid, kuidas Teine maailmasõda mõjutas elu Eestis</p> <p>teab, kes olid Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning selgitab nende mõju Eesti ajaloole</p> | <p>Stalin, Hitler, MRP, Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon, holokaust, suur põgenemine</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br/><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - ühiskondlike ja üldinimlike väärtuste hindamine.<br/><b>LÄBIVAD TEEMAD: väärtused ja kõlblus</b> - ühiskonnas üldtunnustatud väärtuste hindamine.<br/><b>AINEALANE LÕIMING:</b><br/><b>eesti keel</b> - kirjaliku eneseväljendus-<br/>oskuse arendamine<br/><b>kunstiõpetus</b> - piltide analüüs.</p>                                                                                                                    | <p><b>Ajajoone koostamine</b> (MRP, juuniküüditamine, Nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon, Nõukogude okupatsioon).</p> <p><b>Töö pildiga:</b> tunneb ära, kes olid Stalin ja Hitler ja teab nende mõju Eestile.</p> <p><b>Intervjuu lähikondsega</b> ja lugude jagamine klassis, arutelu.</p>                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| toob näiteid oma perekonnaloost                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>NÕUKOGUDE AEG</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest Eesti ajaloos ja isiklikus elus; toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised:</b></p> <p>iseloostustab erinevatest valdkondadest ENSV eluolu</p> <p>toob näiteid ja teab mõnda lugu oma perekonnaloost ENSV ajal</p> <p>teab ja tunneb kodukohaga seotud paiku, isikuid</p> | <p>metsavendlus, kolhoos, eluolu ENSV-s</p>                          | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>õpipädevus</b> - lahendada iseseisvalt etteantud ülesanne.</p> <p><b>suhtluspädevus</b> - vestluse/intervjuu läbiviimine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>tehnoloogia ja innovatsioon</b></p> <p>- nõukogudeaegsed esemed ja nende vasted tänapäeval.</p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - nõukogude aeg kui eesti kultuuri osa.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel ja kirjandus</b> - küsimuste moodustamine ja vestluse läbiviimine.</p> <p><b>matemaatika</b> - esemete paigutamine ajaliselt õiges järgnevuses.</p> <p><b>loodusõpetus</b> - metsavennapunkrid - seos looduskeskkonnaga.</p> <p><b>käsitöö ja kodundus</b> - valmistatakse nõukogudeaegseid toite ja uuritakse nõukogude aja meeleolu.</p> | <p><b>Esitlus:</b> plakati esitamine.</p> <p>Esemed, mis kodust kaasa võeti, ja lood, mida kodus kuuldi nõukogude aja kohta.</p> <p><b>Ajajoone</b> koostamine ja esitlemine esemete kohta.</p> <p><b>Loov- ja projektülesanne:</b> õpilased riietuvad nõukogude ajale omaselt, valmistavad tolle aja toidud ja viivad läbi lühiettekanded erinevatel teemadel (toitude ja riietuse osas on kuulnud oma vanematelt/vanavanematelt).</p> <p><b>Viktoriin</b> õpitud teemade kohta.</p> <p><b>Meetod "lumepall"</b> - pannakse paaris või gruppides kirja kõik mõtted, mis meenuvad õpitud teema kohta. Seejärel paaris või grupis lühikese kokkuvõtte koostamine märgitud mõtete põhjal.</p> <p><b>Lühiettekannete</b> tegemine isikute kohta.</p> |
| <b>ISESEISVUSE TAASTAMINE</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</b></p> <p>teab, kes oli Lennart Meri</p>                                                                                                                                                                          | <p>laulev revolutsioon, Balti kett, Lennart Meri, fosforiidisõda</p> | <p>ÜLDPÄDEVUS:</p> <p><b>digipädevus</b> - oskus kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks.</p> <p><b>õpipädevus</b> - iseseisvalt ülesande lahendamine, nt kui vaja uurida mälestusi.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>väärtused ja kõlblus</b> - perekonna esemete ja piltide ajalooline väärtus. <b>kultuuriline identiteet</b></p> <p>- iseseisvuse taastamine kui rahva kultuurimälu osa.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel ja kirjandus</b> - mälestuste jutustamine klassikaaslastele.</p>                                                                                                                                                                                                                                           | <p><b>Esitlus:</b> mälestuste jutustamine ning piltide ja esemete näitamine kaasõpilastele.</p> <p><b>Näituse koostamine</b> mälestustest ja nõukogude aja esemetest.</p> <p>Iga õpilane kirjutab Lennart Meri pildi juurde, mida ta sellest isikust teab.</p> <p><b>Viktoriin</b> iseseisvuse taastamise kohta.</p> <p><b>Reflekteeriv ülesanne:</b> nähtud video-/filmilõikude kohta kokkuvõtva tabeli täitmine. Tabeli</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                                                                                                                                                                                               |  |                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>selgitab tema olulisust</p> <p>teab, mis põhjustel sai Eesti iseseisvuse taastamine võimalikuks</p> <p>oskab nimetada mõnda iseseisvumise taastamisega seotud sündmust</p> <p>teab mõnda perekonnalugu</p> |  | <p><b>muusika</b> - laulva revolutsiooni lugude kuulamine ja nende sisu üle arutlemine.</p> | <p>põhjal reflekteerivatele küsimustele vastamine: mida uut teada said? mis oli põnev teadmine? mida juba teadsid? milline on õpilase hinnang/arvamus teemale? jne.</p> <p><b>Küsimuste moodustamine</b> õpitud teema kohta. Kaaslane vastab küsimustele. Küsisõnad on etteantud. Võib anda kasutada näiteks materjale, mis on koondatud õpimappi.</p> <p><b>Projektülesanne:</b> digitaalse ajalehe koostamine. Kasutada pilte ja videosid. Ise teksti koostamine teema kohta. Õpitud mõistete õiges kontekstis kasutamine.</p> <p><b>Ristsõna</b> koostamine ja lahendamine.</p> <p>Aliase või Kuldvillaku tüüpi mängude koostamine/mängimine.</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 6. KLASS

### Muinasaeg ja vanaaeg

#### Muinasaeg

##### Teema olulisus:

Muinasajal hakkasid inimesed üle minema toidu korjamiselt ja jahipidamiselt põllumajandusele. See oli niivõrd oluline muutus, et seda nimetatakse põllumajanduslikuks revolutsiooniks. See võimaldas saaki suurendada ja tekkisid püüasulad, mis viis tsivilisatsioonide tekkimiseni. Muinasajal tehti suuri edusamme tööriistade ja tehnoloogia valdkonnas. Näiteks võeti kasutusele metallid. Muinasaegne ühiskond oli sõltuv looduslikest ressurssidest ning inimesed pidid neid ressursse hoolikalt kasutama ja jälgima, et neid ei ammendataks. See on meile väärtuslikuks õppetunniks, kuidas ka tänapäeval jätkusuutlikult kooskõlas loodusega eksisteerida, hoida keskkonda enda ümber ja olla teadlik tarbija. Muinasaja käsitlemisel kinnistatakse õpilase oskust orienteeruda ajas, tunda ja kasutada kontekstis ajaloomõisteid, näha põhjuse-tagajärje seoseid, arendada erinevaid õpioskusi (nt analüüsioskus) jne. Eesti ning kitsamalt kodukoha ajalooa tutvumine loob käsitletavate teemade ja paikadega isikliku seose.

| Õpitulemused                                                                                                                                                                                                                                            | Mõisted, märksõnad                                                                                                                                           | Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Kontroll ja hindamine                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>ÕPILANE:</b><br><br><b>teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajaloo perioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut</b><br><br><b>kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt</b> | esiaeg ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia | <b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br><br><b>matemaatikapädevus</b> - kasutab matemaatikale omaseid sümboleid ja meetodeid.<br><br><b>Õpipädevus</b> - ajajoon kui oluline ajaloolane mõiste, selle kasutamine.<br><br><b>Digipädevus</b> - koostab digivahendite abil ajajoon: <a href="https://www.timetoast.com/timelines/dipity-online-timeline">https://www.timetoast.com/timelines/dipity-online-timeline</a><br><br><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b><br><br><b>teabekeskkond ja meediakasutus</b> - analüüsioskuse arendamine.<br><br><b>AINELANE LÕIMING:</b><br><br><b>matemaatika</b> - aja mõõtmine: arvutamine, sajandite määramine, arvutamine - kui palju aega on ühest sündmusest möödunud? | <b>ÕPILANE:</b><br><br>joonistab ajajooni, kannab sellele aastaarvud. Arvutab, palju aega on mingist sündmusest möödunud. Määrab sajandi ja aastatuhande Rooma ja araabia numbrite kasutades.<br><br>Järjestab ajaloo perioode, paigutab sündmused õigesti ajaloo perioodi.<br><br><b>EIS:</b><br><br>1) Ajaloo lähtetaseme test 6. klassile, testi ID 9598: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/9598">https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/9598</a> (nõuab sisselogimist).<br><br>2) Ajaloo perioodid. Ajatelg <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahtendamine/2995">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahtendamine/2995</a><br><br>3) Ajaperioodid. Ajaarvamine |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3390">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3390</a><br><br>4) Ajaloosündmuste dateerimine, testi ID 4621: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/4621">https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/4621</a> (nõuab sisselogimist).<br>KONTROLLTÖÖ                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>ÕPILANE:</b><br><br><b>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</b><br><br><b>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</b><br><br>nimetab muinasaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid<br><br>seletab ja kasutab mõisteid kontekstis | inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, küttimine ja korilus | <b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br><b>Õpipädevus</b> - õpilane kasutab õpitut tekstiloomes.<br><br><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b><br><b>teabekeskond ja meediakasutus</b> - analüüsioskuse arendamine.<br><br><b>AINEALANE LÕIMING:</b><br><b>eesti keel</b> - kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse arendamine.<br><b>usundiõpetus</b> - maailma religioonide tekkimine, sobivad <a href="#">ülesanded II kooliastme usundiõpetuse kavast</a> | <b>EIS:</b><br>kütid-korilased, põlluharijad-karjakasvatajad<br><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3449">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3449</a><br>Õpilane valib ühe muinasaja perioodi ja koostab <b>lühijutu</b> .<br><br><b>Pildianalüüs:</b> leiab pildilt üles esemed, mis ei sobi muinasaega.<br><br><b>Seoste loomine:</b> käsitletud teemade raames anda ette märksõnad ja õpilane peab ajastule kohaselt lahti seletama selle tähtsuse (miks oli oluline, mis muutus jne).<br><br>KONTROLLTÖÖ |
| <b>MUINASAEG EESTIS</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>ÕPILANE:</b><br><br><b>teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi</b><br><br><b>teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust</b>                                                                                                                                                                                                                                                   | Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalmed                     | <b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br><b>Õpipädevus</b> - oma teadmiste ja oskuste analüüsimine.<br><b>suhtluspädevus</b> - selge ja asjakohase eneseväljendus oskuse arendamine.<br><br><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b><br><b>kultuuriline identiteet</b> – õpilane teab, et eestlaste käitumislaid on ajaloos muutunud.                                                                                                                              | <b>EIS:</b><br><br>1) Muinasaeg Eestis (keskmine kiviaeg)<br><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3496">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3496</a><br><br>2) Muinasaeg Eestis (noorem kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg)<br><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3372">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3372</a>                                                                                                                                                                                 |

|                                                                                                                                                                                                     |  |                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Eestis<br><br>teab esimesi asulaid: Pulli ja Kunda Lammasmägi<br><br>teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu |  | <b>teabekeskond ja meediakasutus</b> - õppekäik teemaga seotud kohta kui füüsiline teabekeskond.<br><br>AINEALANE LÕIMING:<br><b>kunstiõpetus</b> - õpilane illustreerib oma teadmiste põhjal eestlaste eluolu muinasajal. | <b>Võrdlev tabel:</b> elu muinasajal ja tänapäeval.<br><br><b>Empaatiatülesanne:</b> õpilane kirjutab lühijutu „Kui ma oleksin elanud muinasajal” ning illustreerib selle. Ülesande saab lahendada ka mõnes digikeskkonnas (Google Drive vms). |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## Vanad Idamaad

### Teema olulisus:

Esimesed suured riigid tekkisid sooja kliimaga aladel üleujutavate jõgede orgudes, kus liikumine toimus peamiselt veeteede kaudu. Tänu üleujutustele oli muld viljakas ja sai tegeleda viljakasvatusega. Tekkis tööjaotus ning võrdsete inimeste kogukonnast eraldusid ajapikku teised ühiskonnakihid. Rahvaarvu kasvades oli vaja viljakat maad juurde saada. Selliste suurte tööde korraldamiseks – niisutuskanalite kaevamine, tammide ehitamine, ühiselt maa kaitsmine vaenlase eest – tekkisidki esimesed riigid ja võeti kasutusele kiri. Õpilasel kujuneb oskus orienteeruda ajaloolises ajas, oskus leida, analüüsida ning mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist, nt miks kujunesid tsivilisatsioonid just suurte jõgede ääres või miks võeti kasutusele kiri. Kujuneb oskus töötada ajalookaardiga ning täita kontuurkaarti.

| Õpitulemused                                                                                                                                                                                        | Mõisted, märksõnad                                                                                                                       | Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained                                                                                                                                                                                                                                                                              | Kontroll ja hindamine                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ÕPILANE:<br><br><b>toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</b><br><br><b>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning</b> | tsivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges | ÜLDPÄDEVUSED:<br><br><b>õpipädevus</b> - definitsioonikaardi koostamine, oma definitsiooni sõnastamine koos näidetega<br><br>töötamine kaardiga - kontuurkaardile tsivilisatsioonide ja jõgede märkimine<br><br>LÄBIVAD TEEMAD: <b>keskkond ja jätkusuutlik areng</b> – tsivilisatsiooni tekkimine: arutletakse, mis tingimused olid soodsad, et | Esimeste tsivilisatsioonide <b>kontuurkaardile</b> kandmine<br><br>Jõgede kokkuviimine õige kõrgkultuuriga.<br><br>Oma definitsiooni sõnastamine <b>definitsioonikaardi</b> põhjal. |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>selgitab nende tähtsust</b></p> <p>selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid</p> <p>oskab näidata kaardil Egiptust, Mesopotaamiat, Vana Indiat ja Vana Hiinat</p>                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                              | <p>esimesed tsivilisatsioonid tekkisid just jõgede äärde. Keskkonnast sõltusid inimeste tegevusalad.</p> <p>AINEALANE</p> <p>LÕIMING: <b>ühiskonnaõpetus</b> - riigi tunnused (skeem riigi tunnuste kohta)</p> <p><b>loodusõpetus</b> - Euroopa ja Aasia kaart, jõed.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>MESOPOTAAMIA</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</b></p> <p><b>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</b></p> <p>teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus</p> <p>teab, kes oli Hammurapi</p> <p>mõistab Mesopotaamia kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näiteid</p> | <p>Sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš</p> | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>õpipädevus</b> (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine, allikatöö: Hammurapi seadustekogu lugemine ja arutelu.</p> <p><b>matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogia pädevus</b> - ratta ja vankri leiutamine, astroloogia ja astronoomia tundmine, suured ehitised (tsikuraat, Babüloni rippuvad aiad, Ištari väravad)</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>keskkond ja jätkusuutlik areng</b> – mesopotaamlaste oskus kasutada ära jõgesid kõrgkultuuri kujunemisel, leiutised, kiilkirja kasutuselevõtt</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>loodusõpetus</b> - kaarditöö, looduslikud olud Lähis-Idas, maavarad, planeetide nimed</p> <p><b>ühiskonnaõpetus</b> - mesopotaamlaste usund, linnriik kui ühiskonna valitsemise vorm</p> <p><b>eesti keel</b> - küsimuste koostamine teksti põhjal ja neile vastamine, funktsionaalse lugemisoskuse arendamine (allikatöö)</p> | <p><b>Töö kontuurkaardiga</b> -, kontuurkaardile Mesopotaamia, jõgede, sumerite asula ja Babüloni linna märkimine</p> <p><b>Mõistete kasutamine</b> - koostab etteantud mõistetega lauseid, kasutab mõisteid õiges kontekstis, lünktekst.</p> <p>Kirjeldab Mesopotaamia riikliku korraldust kasutades ajalookaarti ja pilte, toob näiteid leiutistest ja kultuurisaavutustest.</p> <p>KONTROLLTÖÖ</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>EGIPTUS</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p><b>ÕPILANE:</b><br/>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust<br/>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <p>teab, milline oli Egiptuse riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon</p> <p>kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias</p> <p>toob näiteid kujutavast kunstist, teab mõnda Egiptuse püramiide</p> | <p>Vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüürus, palsameerimine muumia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja geomeetria</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>õpipädevus</b> - (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine.</p> <p><b>suhtluspädevus</b> - asjakohase kirjaliku eneseväljenduse arendamine.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikkus inimeseks, Vana-Egiptuse kultuuripärand kaasajal.</p> <p><b>väärtused ja kõlblus</b> - orjapidamine antiikajal ja inimelu väärtus tänapäeval.</p> <p><b>ÄINEALANE LÕIMING:</b></p> <p><b>eesti keel</b> - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine.</p> <p><b>inglise keel</b> - videodest teabe saamine ja selle mõistmine.</p> <p><b>kunstiõpetus</b> - Egiptuse teemalise pildi joonistamine.</p> <p><b>usundiõpetus</b> - Õiglusejumalanna Maat <a href="#">vt ülesannet</a></p> | <p><b>Lühiettekanne</b> tegemine ja esitlemine Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutuste kohta.</p> <p><b>Avatud materjalide</b> põhjal küsimustele vastamine.</p> <p><b>Viktoriin</b> Vana-Egiptuse teemadel piltide põhjal.</p> <p><b>Lühijutu</b> koostamine.</p> <p><b>Kaardi põhjal</b> küsimustele vastamine.</p> <p><b>Arutlemine</b> klassis Vana-Egiptuse ühiskonna ja tänapäeva ühiskonna erinevuste ja sarnasuste üle.</p> <p><b>Ajajoone koostamine:</b> isikute kandmine ajajoonele.</p> <p>Mesopotaamia ja Egiptuse ajaloolised paigad kaardil: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3374">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3374</a></p> <p>Mesopotaamia ja Egiptus. Geograafilised paigad kaardil: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3394">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3394</a></p> <p>Vana-Egiptuse mõisted: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3436">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3436</a></p> <p>Vana-Egiptuse ja Mesopotaamia kuulsad valitsejad: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3444">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3444</a></p> <p><b>KONTROLLTÖÖ</b></p> |
| <b>Vahemere idaranniku kõrgkultuurid:</b><br><b>Foiniikia, Iisraeli ja Juuda riik</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>ÕPILANE:</b><br/><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</b></p> <p>teab, et foiniiklased head meresõitjad, võtsid kasutusele tähestiku</p> <p>teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon</p> <p>teab, mis on Vana Testament</p> | <p>Tähestik, meresõitjad, Kartaago Ainujumala usk, Jahve, Mooses, Vana Testament, kümme käsku</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>kultuuri ja väärtuspädevus</b> - suhtume lugupidavalt teistesse kultuuridesse, juutide usk, kultuur ja riiklus, foiniiklased leiutasid tähestiku</p> <p><b>õpipädevus</b> (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine, allikatöö: Vana Testament, kümme käsku, lugemine ja arutelu.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>väärtused ja kõlblus</b> - õpilane tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid (kümme käsku ja nende tähendus)</p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - kujundatakse õpilase arusaamist kultuuride mitmekesisusest, kultuuril ja religioonil on inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana oluline roll</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b></p> <p><b>loodusõpetus</b> - kaarditöö, looduslikud olud Lähis-Idas, maavarad, purpurpunase värvi saamine</p> <p><b>ühiskonnaõpetus</b> - judaism, Iisrael. Kaubandus jõukuse alusena (Foiniikia jõukad kaubalinnad)</p> | <p><b>Lünktekst Foiniikia kohta</b> <a href="https://vara.ee-koolikott.ee/h5p/embed/506">https://vara.ee-koolikott.ee/h5p/embed/506</a></p> <p><b>Foiniikia kohta tõeste väidete leidmine</b> <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3445">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3445</a></p> <p><b>Foiniiklaste merereisid:</b></p> <p><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3304">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3304</a></p> <p><b>Iisraeli riik ja rahvas</b> <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3728">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3728</a></p> <p><b>Sündmuste järjestamine Iisraeli ajaloos</b> <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3463">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3463</a></p> <p><b>Kaarditöö</b> <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3538">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3538</a></p> <p><b>Lumepall (Foiniikia, Iisrael ja juutide ajalugu, Egiptus, Mesopotaamia)</b></p> <p>KONTROLLTÖÖ</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## Vana-India ja Vana-Hiina

### Teema olulisus:

**Vana-India ja Vana-Hiina** kuuluvad maailma vanimate kõrgkultuuride hulka. Sealt on pärit mitmed teadmised ja leiutised, mida igapäevaelus kasutame. Tänapäeva Hiina Rahvavabariik ja India Vabariik on maailma suurima rahvaarvuga riigid ning avaldavad olulist mõju maailma majandusele ja poliitikale. Hiina ja India ajaloo, kultuuri ning religiooni tundmine aitab kaasa avara silmaringiga tolerantse maailmakodaniku kujunemisele, kes väärtustab kultuurilist mitmekesisust.

| Õpitulemused                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Mõisted, märksõnad                                                                                                                                                                                                      | Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Kontroll ja hindamine                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas.</b></p> <p>teab, et Vana-India ja Hiina kõrgkultuurid tekkisid suurte jõgede äärde</p> <p>teab, mis on kastisüsteem</p> <p>toob näiteid India ja Hiina avastustest ja leiutistest</p> <p>mõistab, et erinevates piirkondades on erinevad usulised tõekspidamised ja väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis</p> | <p>India ja Indus, Ganges, kastisüsteem, usulised tõekspidamised, budism, kunst, kirjandus, arvutussüsteem male, Hiina ja Huang He, Jangtse, keisriigi algus, Hiina müür, Suur Siiditee, kompass, paber, Konfutsius</p> | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - peab lugu Vana India ja Hiina kultuurist ja religioosetest tõekspidamistest, panusest maailma kultuurilukku.</p> <p><b>õpi- ja suhtluspädevus</b> – töötab rühmas, võtab vastutuse oma ülesande tegemisel, otsib infot, sõnastab olulise, jagab kohustusi, suhtleb rühmeliikmetega viisakalt.</p> <p><b>enesemääratluspädevus</b> – õpilane reflekteerib õpitut, mis õnnestus hästi, mida peab veel harjutama</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> – õpilane väärtustab kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis</p> <p><b>tehnoloogia ja inovatsioon</b> - väärtustab Hiinas ja Indias kasutusele võetud leiutisi ja innovatsiooni</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel</b> - kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse arendamine.</p> <p><b>kunstiõpetus</b> - postri või esitluse kujundamine</p> | <p><b>Klassikaaslase tagasiside</b></p> <p>Esinenud rühm annab konstruktiivset tagasisidet hindamismudeli põhjal järgmisele ettekandjale (tõstab esile, mis on esitluses või plakatil hästi/õnnestunud jne).</p> <p>Näiteid hindamisjuhenditest: <a href="https://sites.google.com/view/soetsiaalopetajaraamat/hindamismudelid">https://sites.google.com/view/soetsiaalopetajaraamat/hindamismudelid</a></p> <p>Esimesena võib tagasisidestada nt õpetaja või viimane rühm, kes esineb.</p> <p>Rühm paneb oma teema kohta kirja nt neli-viis küsimust. Kõigi rühmade küsimustest paneb õpetaja kokku <b>kuldvillaku</b>.</p> |

## Vana-Kreeka ja Vana-Rooma

### Teema olulisus:

Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajalugu, kultuur ning teadussaavutused on oluliselt mõjutanud inimeste arusaama meid ümbritsevast maailmast ning inimestevahelistest suhetest. Lääne kultuur ja lääneliku demokraatia põhimõtted pärinevad Vana-Kreekast. Kreeka filosoofid leiutasid tänapäeva teaduse ning Kreeka ajaloos peituvad lääne meditsiini juured. Rooma impeeriumis arenes välja võrdsusel ja õiglusel põhinev õigussüsteem. Paljud antiikaja tehnoloogilised saavutused (teedevõrk, akveduktid, termid) on aluseks tänapäeva tehnilistele lahendustele.

Antiikaja ajaloo õppimise kaudu kujundame kultuuriteadlikku inimest, kes tajub kultuuri rolli inimeste mõtte- ja käitumisladi mõjutajana ning selle muutumist ajaloo jooksul. See võimaldab näha paralleele mineviku ja tänapäeva vahel ning analüüsida põhjuse-tagajärg seoseid. Antiikajaloo kaudu puutub õpilane kokku uute mõistetega, mille tundmine ja kontekstis kasutamine laiendab õpilase oskussõnavara. Sõnavara rikkus on omakorda mõtlemise alus. Töötamine erinevate allikate ja kaartidega võimaldab arendada õpilase funktsionaalset kirjaoskust, oskust teha järeldusi, luua seoseid ning kriitiliselt hinnata erinevate allikate usaldusväärsust.

| Õpitulemused                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Mõisted, märksõnad                                                                                                                               | Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Kontroll ja hindamine                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>KREETA-MÜKEENE KULTUUR</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p><b>ÕPILANE:</b><br/>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos</p> <p>oskab näidata kaardil: Kreeka, Kreet, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta</p> <p>teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreet-Mükeene kultuurist</p> | <p>Balkani poolsaar, Hellas ja hellenid, barbarid, Kreeka, Kreet, Ateena, Sparta, Knossos, Mükeene</p>                                           | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br/><b>õpipädevus</b> - (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine.<br/><b>suhtluspädevus</b> - asjakohase kirjaliku eneseväljenduse arendamine.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b><br/><b>kultuuriline identiteet</b> – õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks, kes teab, et antiikkultuuri juured peituvad Kreeta-Mükeene kultuuris.</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b><br/><b>eesti keel</b> - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine, sidusate lausete moodustamine..</p> | <p><b>EIS:</b><br/>1) Vana-Kreeka põllumajandus <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3185">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3185</a><br/>2) Knossose palee <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3695">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3695</a><br/>3) Kreet kultuur <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3694">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3694</a><br/>Märgib kontuurkaardil Vana-Kreeka piirkonnad ja linnriigid. Täidab tabeli: Kreet ja Mükeene võrdlus.<br/>Kasutab ühiskonna iseloomustamiseks õpitud asjakohaseid märksõnu. Õpetaja annab ette märksõnad, millest tuleb kokku panna loogiline ja sidus kokkuvõttev lause/laused.<br/><b>KONTROLLTÖÖ</b></p> |
| <b>KREEKA LINNRIIGID</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p><b>ÕPILANE:</b><br/>teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need</p>                                                                                                    | <p>polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, Perikles, Kreeka -Pärsia sõjad (Maratoni lahing)</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br/><b>õpipädevus</b> - koostööoskuse arendamine, eriarvamustega arvestamine.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b><br/><b>teabekeskond ja meediakasutus</b> - analüüsioskuse arendamine.</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b><br/><b>eesti keel</b> - funktsionaalse lugemis- ja kirjaoskuse arendamine.</p>                                                                                                                                                                                     | <p><b>EIS:</b><br/>1) Vana-Kreeka linnriikide valitsemine (diagnostiline test), testi ID 4309: <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/4309">https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/4309</a><br/>2) Vana-Kreeka poliste valitsemiskorraldus <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3187">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3187</a><br/>3) Poliste tõus ja langus <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3145">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3145</a></p>                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>on kultuuriloos olulised</b></p> <p>kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal</p> <p>seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori</p>                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>4) Ateena akropol<br/><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3409">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3409</a></p> <p>5) Vana-Kreeka riikluse kujunemine<br/><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3141">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3141</a></p> <p>6) Kreeka polise kodanik<br/><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3218">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3218</a></p> <p>7) Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas<br/><a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3219">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3219</a></p> <p>Täidab tabeli (Venni diagramm). Seletab ja kasutab õpitud mõisteid (nt kasutab mõisteid asjakohaselt jutu koostamisel).</p> <p><b>KONTROLLTÖÖ</b></p> |
| <p><b>VANA-KREEKA KULTUUR JA TEADUS</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p><b>ÕPILANE:</b><br/><b>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust</b></p> <p>toob näiteid Vana-Kreeka kultuuri- ja teadussaavutustest</p> <p>oskab nimetada tähtsamaid kreeka mõtlejaid</p> <p>jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist</p> | <p>Homeros, eeposed "Ilias" ja "Odüsseia" Herakles, komöödia ja tragöödia, Zeus, Olümpia, olümpiamängud 776 eKr, templid, arhitektuur, skulptuur, vaasimaalid, Herodotos, nt Pythagoras, Hippokrates, Sokrates, Platon, Aristoteles</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b><br/><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - seoste leidmine kultuuripärandi ja nüüdiskultuuri vahel.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b><br/><b>kultuuriline identiteet</b> - õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks. Õpilane teab Vana-Kreeka kultuuril on suur mõju tänapäevale.</p> <p><b>AINEALANE LÕIMING:</b><br/><b>eesti keel ja kirjandus</b>- funktsionaalse lugemisoskuse arendamine ja küsimuste formuleerimine, nimede/terminite ortograafia. Eepos.<br/><b>keheline kasvatus</b> - olümpiamängud antiikajal ja tänapäeval.<br/><b>kunstiõpetus</b> - oma igapäevaelust valitud seiga vaasimaalina kujutamine.</p> | <p>Oskab näidata riigi laienemist hellenismi perioodil ja kasutab sobivaid märksõnu Aleksander Suure maailmariigi iseloomustamiseks. Rühmatöö. Õpilased koostavad esitluse hellenismiaja kultuuri- või teadussaavutuste kohta ning esitlevad seda. Ühine arutelu nende olulisuse üle.</p> <p><b>KONTROLLTÖÖ</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning mõistab Vana-Kreeka kultuuri mõju Euroopa ajaloole                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>HELLENISM</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</b></p> <p><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</b></p> <p><b>teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi</b></p> <p>teab, kes oli Aleksander Suur ja kirjeldab tema vallutuste tagajärgi</p> <p>selgitab, mis on hellenism ning toob näiteid hellenismiaja kultuuri- ja teadussaavutustest</p> | <p>Aleksander Suur, hellenism, Aleksandria, seitse maailmaime, nt Eukleides, Archimedes, Ptolemaios</p>                             | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>õpipädevus</b> - (ajaloo)kaardiga töötamise oskuse arendamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - hellenismiaja kultuurisaavutuste kaudu kultuuripärandi väärtustamine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>kunstiõpetus</b> - vabal valikul hellenismiaja kultuurisaavutuse/ vanaaja seitsme maailmaime kujutamise.</p>                                               | <p>Oskab näidata riigi laienemist hellenismi perioodil ja kasutab sobivaid märksõnu Aleksander Suure maailmariigi iseloomustamiseks.</p> <p><b>Rühmatöö.</b> Õpilased koostavad esitluse hellenismiaja kultuuri- või teadussaavutuste kohta ning esitlevad seda. Ühine arutelu nende olulisuse üle.</p> <p>KONTROLLTÖÖ</p>                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>VANA_ROOMA</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Rooma riigi tekkimine</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</b></p> <p><b>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</b></p> <p><b>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</b></p>                                                                                                                                                                                                   | <p>Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma, Tiberi jõgi, Alpi mäestik, Romulus, 753 eKr, Kapitoorium, foorum, ladina keel, etruskid</p> | <p>ÜLDPÄDEVUS:</p> <p><b>kultuuri ja väärtuspädevus</b> - lugupidamine teise kultuuri suhtes: legend Romulusest ja Remusest, pronksist emahunt Rooma linna sümbolina, ladina keel, millest kujunes sajanditeks Euroopas kirjakeel</p> <p><b>õpipädevus:</b> kujundatakse oskust töötada kaardi, ajajoone ja tekstiga</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: <b>kultuuriline identiteet</b> - Rooma kultuuri mõju teiste rahvaste ajaloole</p> | <p><b>Kontuurkaardi täitmine:</b> õpilane kannab kaardile Itaalia ajalooga seotud olulised kohad või kirjeldab kaardi põhjal Itaalia geograafilist asendit.</p> <p><b>EIS</b> kaart <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahtendamine/3598">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahtendamine/3598</a></p> <p>Itaalia esimesed valitsejad <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahtendamine/3548">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahtendamine/3548</a></p> <p><b>Lünktekst</b> Rooma linna tekkimise kohta</p> <p><b>Jutu koostamine</b> märksõnade põhjal. Nt Apenniini ps, Tiberi</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>paigutab ajatelejele ajaloosündmusi, kasutades õigesti ajaühikuid, lahendab ajateleje abil ülesandeid</b></p> <p>näitab kaardil:<br/>Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma linn, Tiberi jõgi, Alpi mäestik</p> <p>teab Rooma riigi tekkelugu ning teab, kes oli Romulus ja miks on ta oluline Rooma kultuuriloos</p> <p>paigutab ajatelejele Rooma linna asutamise aasta</p> <p>selgitab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid:<br/>Kapitoolium, foorum, ladina keel</p> |                                                                                                            | <p><b>keskkond ja jätkusuutlik areng</b><br/>- Rooma linna teke Tiberi jõe kaldale, soo kuivendamine - foorum</p> <p>AINEALANE LÕIMING - <b>loodusõpetus</b><br/>- Apeniini ps, Itaalia geograafiline asend ja loodusolud<br/><b>matemaatika</b> - Rooma linna vanuse arvutamine, kuningate ajajärgu pikkus.</p>                | <p>jõgi, Latiumi maakond, latiinid, ladina keel, Romulus, 753 eKr, Kapitoolium, foorum<br/><b>Töö ajajoonega:</b> kannab ajajoonele Rooma linna asutamise aasta legendi põhjal ning kuningriigi õpudaatumi.</p> <p>KONTROLLTÖÖ</p>                                                                               |
| <p><b>ROOMA VABARIIK</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>ÕPILANE:<br/><b>kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust</b></p> <p>selgitab Rooma vabariigi riigikorda</p> <p>kirjeldab ja näitab kaardi abil Rooma riigi laienemist</p> <p>teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks</p>                                                                                                                                                         | <p>vabariik, senat, konsul, rahvakoosolek, Puunia sõjad, Hannibal, Kartaago, Caesar, leegion, kodusõda</p> | <p>ÜLDPÄDEVUS:<br/><b>õpipädevus</b> - küsimuste koostamine teksti kohta, kaaslaste intervjuerimine ja info edasirääkimine</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:<br/><b>kultuuriline identiteet</b> - Rooma kultuuri mõju teiste rahvaste ajaloole</p> <p>AINEALANE LÕIMING:<br/><b>loodusõpetus</b> - kaart. Hannibali teekond üle Alpide</p> | <p><b>EIS</b> Lünktekst - Rooma vabariigi kujunemine <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3226">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3226</a><br/>Õiged-valed väited Puunia sõdade kohta.<br/>Selgitab paarilisele, kes oli Julius Caesar ning millega on ta ajalukku läinud</p> <p>KONTROLLTÖÖ</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| teab, kes oli Caesar ja ja põhjendab tema olulisust                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>ELUOLU VANAS-ROOMAS</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</b></p> <p>kirjeldab eluolu Rooma riigis</p> <p>teab mõisteid: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, gladiaator ja kasutab neid õiges kontekstis</p> | patriitsid, plebeid, rahvatribuun, perekond, ori, gladiaator                      | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>õpipädevus</b> - vastastikuse õpetamise meetod tagab, et kõik õpilased on kogu tunni vältel aktiivsed ja kujundavad tunni vältel mitmesuguseid olulisi oskusi (teksti lugemine, olulise väljatoomine, teistele oma teema õpetamine ning refleksioonifaasis õpitu meenutamine).</p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - orjandusliku Rooma ühiskonna väärtused.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>väärtused ja kõlblus</b> - õpilane mõistab, et orjanduslikus Roomas olid teistsugused väärtuspõhimõtted ning me ei saa neid hinnata.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel</b> - funktsionaalne lugemine, lühidalt olulise kirja panemine, selgesõnaliselt oma mõtete edasi andmine, st oma teema õpetamine.</p> | <p>Õpilaste koostatud küsimustele vastamine teema lõpus, õpilane võib kasutada enda käsikirjalisi märkmeid-teemakaarti.</p> <p>Lühijutu koostamine etteantud küsimuste abil: Üks päev Rooma linnas.</p> <p><b>EIS roomlaste eluolu</b> <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3730">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3730</a></p> <p><b>Roomlaste riietus ja pere</b> <a href="https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3308">https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3308</a></p> <p>Teemakaart, plakatite esitlemine</p> |
| <b>KULTUUR JA RELIGIOON VANAS-ROOMAS</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>ÕPILANE:</p> <p><b>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna</b></p>                                                                                                                                                                                                               | templid, amfiteater, akvedukt, triumf, Colosseum, kristlus, Uus Testament, piibel | <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p><b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> - seoste leidmine kultuuripärandi ja nüüdiskultuuri vahel.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p><b>kultuuriline identiteet</b> - õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks. Õpilane teab Vana-Rooma kultuuril on suur mõju tänapäevale.</p> <p><b>keskkond ja jätkusuutlik areng</b> - akveduktid, teede ehitus, termid, kanalisatsioon</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p><b>Venni diagramm:</b> Vana-Rooma ja Vana-Kreeka kultuuri ja religiooni põhijoonte võrdlus</p> <p><b>Plakati koostamine</b> ja selle esitlemine Vana-Rooma kultuuripärandi kohta (nt ehitised, skulptuurid)</p> <p><a href="https://sites.google.com/view/sootsiaalopetajaraamat/hindamismudelid?authuser=0">https://sites.google.com/view/sootsiaalopetajaraamat/hindamismudelid?authuser=0</a></p>                                                                                                                                |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>vastastikusest mõjust minevikus</b></p> <p>teab roomlaste usule iseloomulikke jooni</p> <p>mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos</p> <p>teab, kes oli Jeesus Kristus ning mõistab tema olulisust kultuuriloos</p> <p>kasutab uusi mõisteid õiges kontekstis</p>                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                         | <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel ja kirjandus-</b> funktsionaalse lugemisoskuse arendamine ja küsimuste formuleerimine, nimede/terminite ortograafia.</p> <p><b>kunstiõpetus</b> - plakati illustreerimine, arhitektuuriliste saavutuste kujutamine pildina.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>ROOMA KEISRIRIIK</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p><b>ÕPILANE:</b></p> <p><b>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</b></p> <p><b>teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele paigutab ajateljele ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</b></p> <p>selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda</p> <p>tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisririigi ajal</p> | <p>provints, Lääne-Rooma, Ida-Rooma, Augustus, Konstantinoopol, 476, hunnid, suur rahvasterändamine</p> | <p><b>ÜLDPÄDEVUSED:</b></p> <p><b>Õpipädevus</b> - ajalookaardi abil teadmiste hankimine ja sõnastamine, ajajoone kasutamine orienteerumaks ajaloolises ajas, sündmuste jagamine Rooma ajaloo eri perioodidesse.</p> <p><b>LÄBIVAD TEEMAD:</b></p> <p><b>väärtused ja kõlblus</b> - õpilane mõistab, et orjanduslikus Roomas olid teistsugused väärtuspõhimõtted ning me ei saa neid hinnata tänapäeval harjunud vaatenurgast.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p><b>eesti keel</b> - funktsionaalse lugemise kujundamine, küsimuste koostamine, selge eneseväljenduse arendamine.</p> <p><b>matemaatika</b> - ajajoonele datumite kandmine, Augustuse valitsemisaja arvutamine.</p> | <p>Vana-Rooma diagnostiline test EIS keskkonnas (nõuab sisselogimist) <a href="https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/28588-Vana-Rooma-kultuuri-pohimoisted-EIS-diagnostiline-test">https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/28588-Vana-Rooma-kultuuri-pohimoisted-EIS-diagnostiline-test</a></p> <p><b>Teemantluuletus</b> Augustuse kohta</p> <p><b>Kaardi abil</b> keisririigi lõhenemise kirjeldamine ning Rooma keisririigi lagunemise selgitamine Suure rahvasterändamise ja hunnide pealetungi mõjul.</p> <p>KONTROLLTÖÖ</p> |

|                                                                                                                                                           |  |  |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|
| <p>teab, miks lõhenes Rooma keisririik</p> <p>teab, kes oli Augustus ja põhjendab tema olulisust</p> <p>teab, millal ja miks lagunes Rooma keisririik</p> |  |  |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|